

60 let v životě národa a v životě lidském

Připomínáme si 60 let evropské integrace. Vy jste historik. Znamená něco 60 let z hlediska historie?

Ano, 60 let hraje velkou roli. Historie totiž není jen záznamem politických událostí. Historii tvoří lidé. Tvoří a prožívají. A historie zpětně, velmi pomalu, ale o to důkladněji utváří lidi. 60 let v historii tedy úzce souvisí s tím, co 60 let znamená v životě člověka. Až v tom věku člověk skutečně pochopí své zkušenosti. Proto se také 60 let většinou uvádí jako doba, za kterou proběhne kulturní změna.

Tomu nerozumím. Kulturní změna v jakém smyslu?

O změnách ve společnosti se hodně diskutovalo v roce 1989. Revoluce proběhla naprosto překotně. Odlišný režim byl nastolen během několika týdnů. To šlo o změnu politickou – trvala asi 6 týdnů.

Ekonomická změna, tzv. „transformace ekonomiky“, šla podstatně pomaleji. Jsou k ní nutné hluboké legislativní reformy – i když jde všechno ráz na ráz, vyžadují zhruba 6 let.

Ale má-li se změnit myšlení lidí v té které zemi, např. to, jak myslíme my Češi, trvá to minimálně 60 let. 60 let nepřerušeno vývoje. Pak je patrná ona zmiňovaná kulturní změna.

Takže v zemích, které EU založily, k této změně došlo?

Moc se vám to nezdá, že? Vždyť Němci jsou odjakživa Němci a Italové a Francouzi atd. přece taky a co by na nich bylo jiného. Jenže je tu podstatná změna, která se u nás podceňuje. V západní Evropě příslušníci jednoho národa už nepociťují apriorní nedůvěru ke svým sousedům, tak typickou pro Evropu střední. Zbavili se představy, že ti druzí se nad nimi cítí nadřazení nebo je jen chtějí využít. A to, že mezi nimi nedochází k vážným konfliktům, není strachem ze sousedů nebo z konfliktu samého, nýbrž tím, že si důvěřují.

Chcete říct, že proto, že my jsme na rozdíl od těchto zemí kdysi o demokracii přišli, táž změna ani nemohla nastat, že kdysi jsme prostě měli smůlu a nezbyvá než čekat?

Čekat je žalostně málo. Ano, k tomu máme tendenci: přemítáme, jak nás jiné země omezovaly, čímž ospravedlňujeme naše chyby, a zároveň spoléháme na to, že naše klady stačí, abychom v Evropě měli na leccos nárok. Jenže takto ve skutečnosti jen čekáme. Ne, je třeba reagovat na vývoj, nemít demokracii za samozřejmost, trvat na transparentnosti, bránit podvodům a demagogii. A zajímat se o další evropské země, důvěřovat, že nám chtějí pomoci, a pomáhat jim. Nejen kritizovat, ale poslouchat kritiku ostatních a brát si ji k srdci.

Prostě aktivně tvořit historii.

A pak nás historie změní a my zjistíme, že jsme skutečně Evropané.